

Remissyttrande - Betänkande av utredningen Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun, SOU 2023:58

Kulturnämndens yttrande - övergripande kommentarer

Betänkandets titel Kultursamhället vittnar om ett samhällskontrakt där kulturen är dess fundament. Denna vision delar kulturnämnden, Region Stockholm (nedan Region Stockholm).

Regionfullmäktige har sedan 2023 slagit fast att Region Stockholm ska verka för att ingå i kultursamverkansmodellen och yttrandet ska därför läsas mot denna bakgrund.

(1) Region Stockholm konstaterar inledningsvis att den delar flera av utredningens förslag som pekar på en mer jämbördig samverkan mellan stat, region och kommun både vad gäller ekonomi och arbetssätt men konstaterar samtidigt att ambitionerna är större än modellen och därutöver att dessa inte överensstämmer med budgeten 2024, dess förändringar vad gäller flera anslags automatiska uppräknings samt drastiskt ändrade förutsättningar för studieförbunden. **(2)** Vidare konstaterar Regionen att flera av de förslag som lämnats behöver kompletteras och förtydligas. **(3)** Sist, men naturligtvis viktigast för Region Stockholm, är att betänkandet saknar en analys av länets särart. Region Stockholms och Stockholms stads fokus är att stödja det fria kulturlivet (se sid 143 ff samt 209 ff i utredningen) som också är av nationell betydelse. De regionala institutioner som utgör modellens kärna finns inte i Stockholms län på samma sätt som i övriga landet.

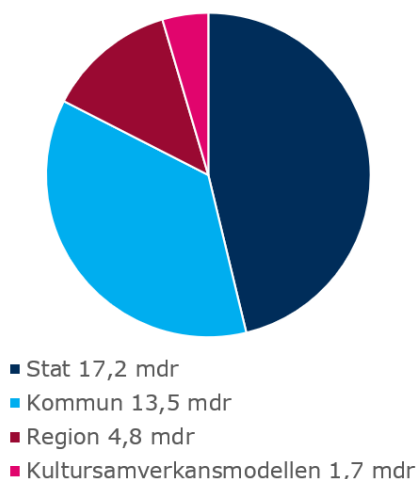
Punkterna **1 – 3** utvecklas nedan.

(1) Region Stockholm har varit positiv till initiativet om en bred översyn av det statliga stödet till regional kulturverksamhet. Betänkandets ambitioner är som nämnts vida och Regionen delar till stor del dessa, samtidigt visar betänkandet på svårigheten att isolerat analysera delar av kulturpolitiken. I själva verket består kulturpolitiken av en komplex väv mellan olika anslag inom utgiftsområdet, olika politikområden, de tre offentliga nivåerna där stat, region och kommun samverkar samt en betydande privat sektor och finansiering. Detta synliggörs inte minst i betänkandets avslutande kapitel, Vad krävs för ökad delaktighet i kulturlivet? Här lyfts ambitioner som går

utanför själva modellen, men mandatet att föreslå konkreta förändringar saknas.

Enligt Myndigheten för kulturanalys består det offentliga utgifter för kultur av 35,5 miljarder kronor där staten står för 17,2 miljarder kronor, kommunerna för 13,5 miljarder kronor och regionerna för 4,8 miljarder kronor. De samlade medlen i kultursamverkansmodellen uppgår till 4,9¹ miljarder kronor varav staten står för 1,7 miljarder. Sammantaget utför kultursamverkansmedlen ca 15 procent av denna totala offentliga finansiering. Frågan är med andra ord vilken kraft modellen kan ha i förhållande till de lovvärda ambitioner som skissas när den samtidigt representerar en så pass begränsad del av det offentliga utgifter för kulturområdet.

Fördelning utgifter för kultur (mdkr)

Därutöver visar den budgetproposition som presenterades i nära anslutning till betänkandet både att statens finansiering till studieförbunden minskar med 500 miljoner kronor under perioden 2024 - 2026 och att den årliga pris- och löneomräkning till bland annat anslaget för kultursamverkansmodell men också andra centrala anslag upphör från och med 2024. Flera av betänkandets förslag bygger på dessa årligen justerade nivåer vilket naturligtvis påverkar förslagets bärighet.

Om än något schematiskt handlar de kulturpolitiska målen om att det offentliga ska sörja för konstarnas kvalitativa utveckling, värnandet av kulturarvet och ett breddat deltagande. Det är symptomatiskt och tidsenligt att

¹ 4,9 miljarder är det sammanlagda värden av stat, region och kommuners stöd till institutioner och aktörer som tilldelas medel inom modellen.(exklusive självfinansiering??)

betänkandet i huvudsak ägnar sig åt det sistnämnda viktiga perspektivet. Som en nyligen framtagen rapport av Region Stockholm visar, [En väv av vanor. En kunskapsöversikt av barns och ungas kulturvanor 2023 \(regionstockholm.se\)](#), riskerar dock en alltför ensidig fokusering på deltagandet i förlängningen en urholkning av politikområdets legitimitet. Betänkandet lyfter, om än kortfattat, de regionala kulturinstitutionernas betydelse för ett kvalitativt kulturutbud över hela landet, vilket är positivt.

(2) Region Stockholm delar i huvudsak betänkandets ambitioner om en mer dynamisk kultursamverkansmodell där samverkan betonas snarare än process och uppföljning med staten som en mer likställd part. Av texten framgår att utredaren hellre sett en utveckling av modellen genom en mer aktiv roll för regering och riksdag men varit förhindrad att lägga förslag i den riktningen. En utveckling där kulturen än tydligare ses som en integrerad del av samhällskontraktet hade sannolikt varit betjänt av en sådan förändring.

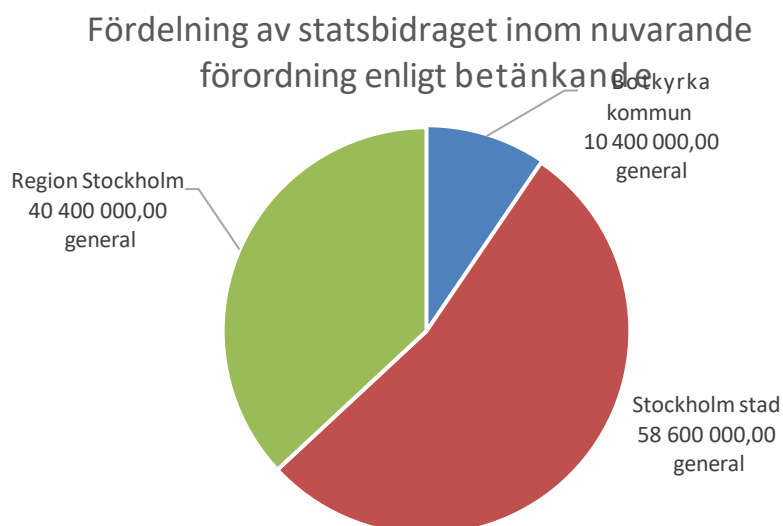
Region Stockholm och Stockholms läns kommuner arbetar redan efter en mer behovsstyrd samverkan och har positiva erfarenheter från flera gemensamma projekt, exempelvis samarbete över kommungränser vad gäller kulturskola eller bibliotekssamverkan. Den modell som betänkandet skissar på om mer dynamiska samarbeten som involverar de tre nivåerna menar Regionen är värd att utforskas vidare.

Som en del av en mer generell analys av betänkandet ställer sig Region Stockholm också frågande till en lagstiftning om armlängdsavstånd för en så begränsad del av det kulturpolitiska området som kultursamverkansmodellen utgör. Allt beslutfattande som gäller stödgivning med stor ekonomisk omfattning och påverkan på det utomstående kultur- och konstområdet behöver bygga på att beredning och beslut sker i flera nivåer. Uppdelningen bidrar till transparens, underlättar möjlighet till granskning och motverkar jäv. Inom kulturpolitiken behövs även en rimlig avvägning mellan den politiska nivån och expertstyre. Principen om armlängdsavstånd och konstnärlig frihet är central för kulturen och värnas bäst genom en förståelse för roller och ansvar såsom Region Stockholms i betänkandet citerade rapport Värnandet av konstnärlig frihet och armlängds avstånd i Region Stockholms stödgivning till kulturområdet ([Värnandet av konstnärlig frihet och armlängdsavstånd - Region Stockholm](#)) som en lagstiftning inte helt säkert kan tillgodose.

(3) Region Stockholm menar att utredningen saknar en mer genomgripande analys av Stockholmsregionens betydelse för den nationella kulturpolitiken och kulturlivet. Analysen behöver särskilt lyfta frågan om Stockholms Konserthus och den Kungliga filharmonins finansiering men också se över

vilka aktörer som ska ingå och finansieras via samverkansmodellen och inte andra statliga anslag. Hittills har samverkansmodellen utvecklats utan att reell hänsyn tagits till det faktum att över hälften av alla fria grupper och konstnärer är bosatta i regionen och att dessa naturligtvis i högsta grad också bidrar till kulturlivets kvalitativa utveckling över hela landet. I länet återfinns bland annat den absoluta merparten av statliga kulturinstitutioner, konstnärliga högskolor, huvudparten av kulturorganisationernas nationella kontor, och ca 46 procent av landets kulturella och kreativa sektor. Skulle även Stockholms län täckas av modellen kommer det att ha stor inverkan på dess fortsatta utveckling, på samma sätt som dess nuvarande utveckling påverkats av att länet hittills inte varit med.

Ett av kultursamverkansmodellens skav, där ett fåtal större kommuners kulturpolitiska ambitioner osynliggjorts och frågan om Region Stockholms inträde inte kunnat lösas ut är genom betänkandets förslag på ett sätt formellt hanterade och praktiska förutsättningar finns därmed för en nationellt täckande modell. De skeva ekonomiska förhållanden som beskrivits ovan gäller dock i högsta grad Stockholms län där statens medfinansiering för regional kulturverksamhet endast utgör en marginell del av det kulturliv som Region Stockholm – och till stora delar Stockholms stad - finansierar. Med möjligheterna för både Stockholms kommun och Botkyrka kommun att själva fördela det statliga stödet krymper medfinansieringen som enligt förslaget ska hanteras av Region Stockholm än mer, närmare bestämt till ca 38 procent av statens utgifter för regional kulturverksamhet i länet inom nuvarande förordning.

Stockholms län saknar i stort sett den infrastruktur av regionala institutioner inom olika konstområden med regional huvudman som varit modellens

primära fokus - det digitala Stockholms läns museum utgör undantag, både Stockholms stadsteater och stadsmuseum är kommunala institutioner. Länets invånares tillgång till kvalitativ kultur får ur ett nationellt perspektiv betraktas som mycket gott, men utbudet genereras snarare av en mix bestående av nationella institutioner och så kallade fria kulturaktörer med offentlig finansiering samt privata kulturaktörer - inte av regionala institutioner.

Region Stockholm menar vidare att det för Region Stockholm inte finns några historiska nyckeltal att hänvisa till utan att dessa måste bli föremål för den fördjupade analysen mellan stat och Region.

Nedan följer Region Stockholms mer djupgående synpunkter på betänkandets förslag.

9.1 Ett vidgat system för kultursamverkan

Förslag: I syfte att skapa ett långsiktigt hållbart och transparent system för samarbete införs en ny lag om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet. Den föreslagna lagen gör det möjligt för både regioner och kommuner att fördela statsbidrag och ersätter lagen (2010:1919) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. I den nya lagen anges att ändamålet med samverkan är att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet. Samverkan ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor samt konstnärlig kvalitet och förnyelse. Vidare anges att en region får fördela statsbidrag till kulturverksamhet om regionen har upprättat en regional kultursamverkansplan. En kommun får fördela statsbidrag om den bistår regionen med de uppgifter som behövs för planen. Samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna i länet ska ske i framtagandet av planerna.

Utredningen föreslår att **(1)** en ny lag införs om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet och att **(2)** denna också ska ange ändamålet med samverkan. **(3)** Kultursamverkansplaner ska tas fram av regionen **(4)** med krav på bistånd och samordning från berörda kommuner samt **(5)** i samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna.

- (1)** En ny lag införs om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet

Som konstaterats ovan delar Region Stockholm uppfattningen att vissa större kommuner med egna institutioner kan behöva omfattas av de möjligheter som kultursamverkansmodellen erbjuder vad gäller rådighet över vissa statliga

medel till regional kulturverksamhet. Den föreslagna flexibiliteten kan i bästa fall bidra till en mer dynamisk modell.

Samtidigt är det angeläget att den föreslagna förändringen inte sker på regionernas bekostnad och att den positiva utveckling som skett både vad gäller kulturpolitiskt engagemang och ekonomisk uppräknings av regionala medel inte backar. Region Stockholm verkar inom ett län där stat, region och kommuner sedan länge samverkar kring det fria kulturlivet och där den rådande trepartsfinansieringen är en förutsättning inte bara för det lokala eller regionala kulturutbudet utan också en grundbult i den nationella infrastrukturen. Ur ett kulturpolitiskt perspektiv är det därför angeläget att även denna bidragsgivning som nu inte synliggörs genom modellen uppmärksammas och värdesätts liksom det regionala stödet till folkbildning och föreningsliv som centrala aktörer för Stockholmsregionens invånare att kunna ta del av kultur i olika former. Som framgår av betänkandets tabell sid 223 (där dock filmområdet delvis fallit bort) berörs enbart ca 10 aktörer av kultursamverkansmodellen – Regionen stödjer idag över 200 kulturaktörer. Se vidare under avsnitt 9.6.

En vaksamhet bör finnas framöver kring konsekvenserna av den föreslagna förändringen. Under de dryga 10 år som modellen existerat har naven varit regioner med residensstäder med ett mer operativt förhållningssätt än vad regionerna med de tre storstäderna kan/eller ska ha. I Stockholms län är kulturlivet så pass komplext, rikt och mångfacetterat att det bäst gynnas av att verka utifrån sina egna förutsättningar snarare än som verktyg för exempelvis regional utveckling.

(2) Lagen ska ange ändamålet med samverkan

Vidare stödjer Regionen utredningens förslag om att lagen även ska reglera samverkanssystemets mer generella ändamål om ett rikt och varierat kulturliv i hela landet och menar liksom utredningen att detta kan bidra till att öka modellens långsiktighet, minska administrationen och öka likvärdigheten mellan stat, region och kommun.

Det är positivt menar Region Stockholm att ändamålet med samverkan både omfattar allas möjlighet till kulturupplevelser och främjandet av konstnärlig kvalitet. Dock saknas värnandet av kulturarvet som övergripande ändamål. Som nämnts inledningsvis har den statliga kulturpolitiken flera målområden och det är viktigt att dessa synliggörs då det bidrar till en ökad förståelse för hur den statliga kulturpolitiken ibland skiljer sig från den lokala eller regionala.

(3) Kultursamverkansplaner ska tas fram av regionen

Region Stockholm ser positivt på den föreslagna utvecklingen från så kallade kulturplaner till kultursamverkansplaner. Med det kulturutbud som kännetecknar Stockholmsregionen hade det inneburit betydande utmaningar att ta fram en kulturplan. Region Stockholms har sedan 2 år tillbaka i uppdrag av Regionfullmäktige att göra konststartsövergripande analyser av samtliga konstområden och konstaterar att uppgiften är komplex och mycket omfattande.

Samtidigt är utredningens förslag vad gäller planernas utformning svävande och Region Stockholm ser därför utmaningar för de statliga myndigheter som ska besluta om medelstillsdelningen till regioner och kommuner. Behöver inte underlagen för beslut vara jämförbara för att besluten inte bli godtyckliga? Inte heller framgår det hur länge samverkansplanerna ska gälla och då dessa framöver även ska kunna inbegripa kommunala satsningar blir frågan om dessa snarare blir så kallade levande dokument som på något sätt ändå ska förhålla sig till givna ansökningsperioder.

Det framgår av betänkandet att utredningen ursprungligen tänkt sig en modell där rambeslut om medelstillsdelning till regioner och kommuner skulle hanterats av riksdag eller departement men att direktiven inte medgav förslag i denna riktning. Region Stockholm menar att alternativet hade varit värt att utforska och att det sannolikt hade bidragit till en vitalisering av den kulturpolitiska debatten. Ett förslag i denna riktning fanns redan med i utredningen Spela samman - En ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet SOU 2010:11 och i SKR:s i skrift Ståndpunkter om kultursamverkansmodellen.

(4) Krav på bistånd och samordning från berörda kommuner

Region Stockholm tolkar förslaget som att regionerna även framöver kommer att ha ett mandat i den samordnande rollen men hyser en viss farhåga kopplad till administration av planerna som riskerar att bli omfattande.

(5) Samråd ska ske med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna

Region Stockholm tycker också att det finns ett särskilt värde i att planerna tagits fram i samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna. Regionen noterar att utredningen väljer att inkludera det civila samhället i det fria kulturlivet vilket riskerar att skapa begreppsförvirring genom att det fria kulturlivets betydelse sedan minst Spela samman - En ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet SOU

2010:11 breddas på ett sätt som inte är vedertaget. Det är samtidigt viktigt, vilket inte alltid varit fallet, att det inte är organisationskapacitet som avgör vem regionerna samråder med.

Redan idag har Regionen en modell för olika former av årlig dialog med företrädare för de professionella kulturskaparna och den ideella sektorn. Betänkandet skiljer på kulturlivet i form av offentligt ägda aktörer, där stat, region eller kommun är huvudman och kulturaktörer inom den fria sektorn. Det är delvis en ny syn på sektorn inom arbetet med Kultursamverkansmodellen där skiljelinjen mer varit om aktören finansieras inom modellen eller utanför. För Region Stockholm är det ett viktigt särskiljande då ett stort antal fria kulturinstitutioner finns i länet.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

Förslag: I lagen om samverkan anges vissa villkor för fördelningen av statsbidrag utöver att en kultursamverkansplan ska tas fram, bland annat att den konstnärliga friheten ska respekteras. Vidare beskrivs ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun inom ramen för samverkansstrukturen genom att det specificeras till vad statsbidraget ska respektive får fördelas.

Utredningen vill **(1)** förtydliga regionernas och kommunernas roller och **(2)** de statliga myndigheternas ansvar och **(3)** införa krav på konstnärlig frihet.

(1) Förtydligande av regionernas och kommunernas roller

Region Stockholm instämmer med analysen att en vidgad modell också förutsätter att roller och ansvar mellan stat, region och kommun bör förtydligas. Utan att ha varit en del av samverkansmodellen har Regionen sedan ett antal år sett som en av sina roller att vara "samverkansingenjör" och instämmer här i betänkandets förslag om att möjliggöra för kommuner att fördela statsbidrag som också kommer invånare i andra delar av länet till del. Så är fallet redan idag.

(2) Förtydligande av de statliga myndigheternas ansvar

Något otydligt är utredningens förslag vad gäller det nuvarande samverkansrådet. Region Stockholm delar ambitionen att få in fler perspektiv i diskussioner om den statliga kulturpolitiken på regional nivå och att röster som exempelvis MUCF eller andra aktörer utanför den mer renodlade kulturpolitiska sfären saknats inte minst när det gäller insatser för ett breddat deltagande. I förslaget är det däremot inte helt tydligt vilken roll de nya samverkansformerna ska ha och hur de olika perspektiven ska kunna

tillvaratas. Statens kulturråds ensambestämmanderätt över medelstildelningen till regioner och kommuner bör inte öka - de andra kulturmyndigheternas perspektiv är värdefulla. I ett tidsmässigt längre perspektiv har samverkan mellan de statliga myndigheterna i Samverkansrådet betytt att staten som samlad kropp blivit tydligare för regionerna och de andra myndigheternas uppdrag. Det är samtidigt värt att understryka att samverkan över politikområdesgränser på myndighetsnivå också behöver understöd i utformning av instruktioner och regleringsbrev.

(3) Krav på konstnärlig frihet

Utredningen föreslår även som villkor att den aktör som får möjlighet att fördela statliga medel också ska kunna visa på hur den värnar konstnärlig frihet. Region Stockholms arbete med konstnärlig frihet och principen om armlängdsavstånd lyfts som ett positivt exempel. Region Stockholm menar att dessa principer inom en regional kulturförvaltning bäst värnas genom en ömsesidig förståelse för roller och ansvar mellan nämnd och förvaltning och att det är denna sköra men viktiga samverkan som skapar grunden för konstnärlig frihet snarare än reglering i lagtext.

Region Stockholm tolkar utredningen som att den med krav på konstnärlig frihet främst avser institutioner eller bolag med regionalt eller kommunalt huvudmannaskap och därmed politiskt tillsatta styrelser.

Vidare vill Region Stockholm understryka att Region Stockholm med Stockholms konserthus undantaget inte opererar genom uppdrag. Idag erhåller ca 200 kulturaktörer ekonomiskt stöd från Region Stockholm och bidragsfördelningen sker utifrån kriterier och ansökan - se avsnitt 9.6. I en modell med öppen ansökningsprocess och bedömning av sakkunniga blir styrningen genom den föreslagna lagtexten komplicerad om inte överflödigt. Regionen påminner om att den inte hanterar de aktörer som idag får s.k. statliga regionala medel på något annat sätt än övriga aktörer och att där inte finns någon form av regionalt huvudmannaskap undantaget Stiftelsen Stockholms Konserthus, de läns Kulturfunktioner som idag finns inom nämndens förvaltning. Stockholms stad är huvudman för Stockholms stadsteater AB och Stockholms stadsmuseum.

Sist vill Region Stockholm påminna om att Myndigheten för kulturanalys rapport Så fri är konsten särskilt pekade ut de statliga myndigheterna som styrande. Här kan tilläggas att regeringens horisontella styrning med utpekade myndigheter inom varje politikområde som sektorsmyndigheter för vissa tvärfrågor är problematisk utifrån principen om armlängdsavstånd och konstnärlig frihet, särskilt då denna myndighet dessutom är den

bidragsfördelning och uppföljande myndigheten för kultursamverkansmodellen.

9.3 En breddad modell med en ny anslagsstruktur

Förslag: Det löpande statsbidraget till etablerade kulturverksamheter i regioner och kommuner decentraliseras ytterligare genom att det tydliggörs att fördelningen ska bygga på historiska nyckeltal som svarar mot de gemensamma åtaganden som gjorts i uppbyggnaden av denna del av landets kulturella infrastruktur. Statens kulturråd bör ges möjlighet att främja utveckling och gemensamt resursutnyttjande genom att ett särskilt stöd till samverkan av nationellt intresse som involverar flera kommuner och regioner införs. De tidsbegränsade utvecklingsbidragen behålls. I syfte att skapa ett samlat sektorsbidrag till kommunerna på kulturområdet initieras en process för att på sikt samla de riktade statsbidragen till kommuner som i dag finns hos Kulturrådet. Reformerna finansieras initialt bland annat genom att anslag 1:6 förstärks med de medel som i dag fördelas till vissa icke-statliga kulturlokaler.

Utredningen vill **(1)** decentralisera det löpande verksamhetsstödet genom historiska nyckeltal, **(2)** utgå från befintliga konstområden samt **(3)** skapa nya anslag och en ny anslagsstruktur.

(1) Decentralisera det löpande verksamhetsstödet genom historiska nyckeltal

Region Stockholm delar analysen, på gott och ont, att den stora delen av statsbidragen inom modellen över tid inte omfördelats och att ett mindre byråkratiskt system vore önskvärt. Regionen menar att det är positivt att utredningen så tydligt lyfter vikten av att värna de institutioner som byggts upp under lång tid. Den modell med historiska nyckeltal som föreslås skulle också kunna bidra till en mer jämbördig samverkan mellan den nationella parten och regionerna vilket Regionen stödjer.

Region Stockholm har dock hittills stått utanför modellen och frågan om vilka historiska nyckeltal som ska gälla för länet behöver problematiseras ytterligare. Förutom läns Kulturfunktionerna och de institutioner där Stockholms stad är huvudman reflekterar de verksamheter som idag får stöd via det statliga anslaget till regional kulturverksamhet inte nödvändigtvis den inriktning som skulle vara aktuell idag. I jämförelse med andra regioner har Stockholmsregionen ett mycket stort antal aktörer inom den fria sektorn som i storlek och kvalitet kan jämföras med aktörer som finns inom modellen i andra län. I regionen finns även flera aktörer med en flerpartsfinansiering av

Region och kommuner som finansieras direkt på statsbudgeten. Även frågan om Stockholms konserthus ensidiga regionala finansiering behöver lyftas – se vidare avsnitt 9.6.

(2) Utgå från befintliga konstområden

I förslaget till förordning om statsbidrag listas de konst- och kulturområden som ska främjas samtidigt som det skapas en öppning för annan verksamhet. Region Stockholm konstaterar att de främjande verksamheterna tonas ned men ser att dessa ändå skulle kunna rymmas inom de olika områden. Däremot menar Regionen att uppdelningen mellan “arkiv, bibliotek, museer” och “litteratur och läsfrämjande” är olycklig. Den nu gällande formuleringen “biblioteksverksamhet och läs och litteraturfrämjande verksamhet” överensstämmer bättre med funktionerna då bibliotek har i uppdrag att arbeta både med litteratur och läsning.

Att ett nytt område tillförs utan tillkommande finansiering är å ena sidan positivt då modellen därmed blir mer flexibel samtidigt problematiskt i förhållande till de ställningstaganden som regioner framfört över tid även om det nya området så att säga är valbart. Risken är att finansieringen av det nya området sker på bekostnad av de andra. Det är inte heller självklart att en utveckling där gränserna mellan den så kallade fria kultursektorn och kulturaktörer med regionala uppdrag suddas ut är gynnsam för sektorns utveckling. Den fria sektorn – om än med stöd från det offentliga – har historiskt spelat en central roll för konstens och kulturens utveckling genom att vara just något annat än regionala institutioner med uppdrag från sina finansörer.

(3) En ny anslagsstruktur

Som nämnts stödjer Region Stockholm idén om att ytterligare decentralisera de löpande verksamhetsstöden genom en modell med historiska nyckeltal samtidigt som Regionen ser rättsliga utmaningar i detta för den bidragsgivande myndigheten i form av beslutsunderlag.

Vidare menar Region Stockholm att Ap.2 Samverkansstödet i förslaget är välkommet men otillräckligt finansierat för att kunna tjäna som motor för angelägna kommunala, mellankommunala eller regionala satsningar. Regionen menar också att Boverkets medel till allmänna kulturlokaler behövs och inte bör omprioriteras till andra ändamål. Ambitionen vida överskrider den föreslagna nivån. Regionen delar utredningens mening att staten även fortsättningsvis ska förfoga över det s.k. utvecklingsbidraget då staten ska ha en nationell överblick.

Enligt regeringens budgetproposition för 2024 kommer dock anslaget Ap.1 i likhet med andra centrala anslag – stiftelsemuseer och nationella scenkonstinstitutioner - framöver inte räknas upp. Förhållandet innebär ett kulturpolitiskt skifte som inte belysts tillräckligt tydligt och kan få stora negativa konsekvenser för statens stöd till regional kulturverksamhet. Region Stockholm menar att denna förändring behöver analyseras vidare innan betänkandets olika förslag i denna del kan genomföras då en stor del av resonemangen och förslagen bygger på pris- och löneomräknade anslag.

Regionen delar ambitionen att slå ihop anslag för att på så sätt skapa förutsättningar för regionala och kommunala prioriteringar, och menar att det varit värdefullt om utredningen tagit ytterligare ett steg i denna riktning.

9.4 Statens arbetsformer

Förslag: I stället för den nuvarande nationella samverkansstrukturen bör Statens kulturråd pekats ut som ansvarig myndighet för att främja samverkan och ges i uppdrag att bereda utvecklings och samverkansprojekt med andra berörda statliga myndigheter och nationella institutioner. En viktig uppgift för staten bör även vara att mer koncentrerat utvärdera effekterna av samverkansarbetet med längre intervaller och redovisa detta i en skrivelse till riksdagen.

Utredningen föreslår **(1)** en förändrad nationell samverkansstruktur och **(2)** nya former för utvärderingar.

(1) En förändrad nationell samverkansstruktur

Som redan nämnts delar Region Stockholm utredningens ambition att få in fler perspektiv i diskussioner om och utvärderingar av den statliga kulturpolitiken på både statlig och regional nivå. MUCF, Folkbildningsrådet eller Skolverket är självklart centrala aktörer, inte minst vad gäller det breddade deltagandet. Föreningslivets och folkbildningens betydelse för kulturdeltagandet synliggörs idag inte i tillräckligt hög utsträckning på statlig nivå vilket riskerar en snedvridning av de statliga offentliga insatserna som ju förutom deltagande också ska värna kulturarvet och konstens olika uttrycksformer. På regional och lokal nivå är ofta stöd till föreningsliv eller studieförbund redan en integrerad del av kulturpolitikens utformning och användandet av en bred kulturdefinition är snarare regel än undantag.

I förslaget är det däremot inte helt tydligt vilken roll det nya forumet och hur de olika perspektiven ska kunna tillvaratas. Statens kulturråds ensambestämmanderätt över medelstildelningen till regioner och kommuner bör inte öka - de andra kulturmyndigheternas perspektiv är värdefulla och

behöver tillvaratas även fortsättningsvis. Som redan nämnts förutsätter samverkan över politikområdesgränser på myndighetsnivå också stöd i form av skrivningar i instruktioner och regleringsbrev i form av beslutsunderlag.

(2) Nya former för utvärderingar

Region Stockholm menar vidare att en mer djuplodande och samlad statlig uppföljning av kultursamverkansmodellen med längre intervaller är positiv. Här är det angeläget att olika raster kan läggas på uppföljningarna och att dessa också ska kunna handla om de olika konstarnas utveckling och status eller kulturarvets bevarande. Regionen menar vidare att både MYKA:s och Statens kulturråds utvärderingar behöver kunna hantera hela den offentliga kulturpolitiken även regioners och kommuners övriga insatser.

Sist ställer sig Region Stockholm bakom att ambitionen för dialogerna mellan stat och region snarare bör vara på samverkansprojekten än på planerna. Dessa är politiska dokument som hittills antagits av respektive regionfullmäktige efter gedigna remissrundor och bör inte vara föremål för utvärdering av en statlig myndighet. Det är inte helt tydligt i betänkandet om detsamma ska gälla med de föreslagna kultursamverkansplanerna.

9.5 Utvecklade dialogformer

Förslag: Formerna för dialog på regional och lokal nivå bör i ökad utsträckning lämnas till regioner och kommuner att bestämma. Den nationella dialogen bör däremot utvecklas genom att större fokus läggs på de politiska träffarna, till vilka även ett urval kommuner bör bjudas in. Statens kulturråd bör få i uppdrag att förbereda dessa. I övrigt bör möten ske utifrån behov för att minimera administration och tidsåtgång.

Utredningen föreslår att **(1)** formerna för dialog på regional och lokal nivå inte regleras och **(2)** ett större fokus på de nationella politiska dialogerna.

(1) Formerna för dialog på regional och lokal nivå regleras inte

Utan att ingå i kultursamverkansmodellen har Region Stockholm tillsammans med länets kommuner, företrädare för centrumbildningar, civilsamhälle och konstnärorganisationer och andra konstellationer funnit olika former för dialog och erfarenhetsutbyte som är värdefulla. Det är dock något otydligt vad som avses med dialoger då det framgår av den föreslagna lagtexten att samråd med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna i länet ska ske i framtagnandet av planerna.

(2) Större fokus på de nationella politiska dialogerna

Region Stockholm delar utredningens förslag avseende de utvecklade dialogformerna och vikten av att dialogen med staten främst förs på den politiska nivån. Utmaningen som redan påpekats är dock att dialogerna för att vara meningsfulla inte enbart fokuserar på samverkansmodellen utan behöver ta ett större grepp då modellen endast utgör en liten del av den offentliga kulturpolitiken, eventuellt utifrån de skrivelser som betänkandet föreslår att regeringen med visst intervall ska lämna till riksdagen. En sådan ansats kräver ett omfattande förberedelsearbete som även behöver involvera tjänstemannaledet i regionerna.

9.6 Kommuner med statsbidrag till institutioner

Bedömning: Våra förslag förändrar förutsättningarna för Stockholms läns medverkan i kultursamverkansmodellen. Förslagen kommer ge länets alla kommuner förutsättningar att samverka med staten kring angelägna insatser genom det föreslagna samverkansbidraget. Fördelning av vissa verksamhetsbidrag bör dessutom kunna delegeras till bland annat Stockholms stad, eftersom den föreslagna samverkanslagen gör det möjligt även för kommuner att fördela statsbidrag till kulturverksamheter de är huvudmän för. Till Region Stockholm bör ansvaret kunna överlåtas för den befintliga statsbidragsfördelningen till regional biblioteks-, musei-, och konsulentverksamhet samt ett antal kulturinstitutioner som är verksamma i länet.

Utredningen föreslår att **(1)** Stockholms stad och Botkyrka kommun får fördela statsbidrag och att **(2)** principen om historiska nyckeltal ska tillämpas.

(1) Stockholms stad och Botkyrka kommun får fördela statsbidrag

Region Stockholm ser inga hinder i att även Stockholms stad ska kunna fördela statliga medel. Betänkandet är dock oprecist vad gäller formerna för arbetsfördelningen mellan regionerna och berörda kommuner – se avsnitt 9.1 och 9.2 ovan. Om grundtanken är att det är kommuner med huvudmannaskap över institutioner och en finansiering överstigande 10 mnkr bör inte Botkyrka kommun delegeras möjlighet att fördela statsbidrag eftersom Cirkus Cirkör inte är en kommunal utan juridiskt fristående stiftelse med ekonomiskt stöd av Botkyrka kommun, Stockholms stad, Statens kulturråd och Region Stockholm. Därutöver konstaterar Regionen att tabell 9.2 inte nämner Regionens filmkonsulenter och vill också korrigera den felaktighet som framkommer på sidan 94 – sedan 2018 driver Region Stockholm, med stöd av Stockholms stad, ett produktionscentrum för film, Film Stockholm AB. Den ekonomiska föreningen Filmregion Stockholm Mälardalen har avregistrerats.

(2) Principen om historiska nyckeltal ska tillämpas för Stockholmsregionen

Tyvär saknar betänkandet en analys av Stockholms läns kulturpolitiska särart. Stockholmsregionen har ett rikt och mångfacetterat kulturliv bestående av större främst nationella institutioner, fria grupper, betydande konsthallar och gallerier, en koncentration av kulturella och kreativa näringar samt fördelen av att en majoritet av landets alla kulturutövare bor och verkar i länet. Att stödja denna mångfald genom en bidragsgivning som värnar den konstnärliga friheten och principen om armlängds avstånd är centralt för Region Stockholm. Den regionala rollen består även av att bistå kulturlivet, kommuner och andra intressenter med främjande insatser, kunskapsunderlag och kartläggningar samt att driva det digitala Stockholms läns museum och Spårvägmuseet. Av kulturnämndens anslag på ca 580 mnkr utgör 100 mnkr stöd till ca 200 aktörer från det fria kulturlivet och 175 mnkr finansiering av Kungliga Filharmonin och Stockholms konserthus. Därutöver stödjer Regionens föreningsliv och studieförbund på distriktsnivå. Se bild nedan som beskriver det fåtal institutioner / grupper som idag finansieras genom anslaget för regional kulturverksamhet.

20tal, Abir Albukhari, Acrobalance, Afia, Afrikultur, Alguvi Invest, Alma, Alternativ kultur, Ama Kyei, Arena Baubo, Astarte, Auditorama, Bam-Bam Frost, Björkö konstnod, Block 32, Café, ccap, Centrum för dramatik, CFF - Centrum för fotografi, CinemAfrica, **Cirkus Cirkör**, Claire Parsons Co, Clownner utan gränser, Contemporary Photography Sweden, Danscentrum Stockholm, Dansistan, Dantai, Den andra operan, Dockteatern Tittut, Dotterbolaget, Dramageddon, É Romani Glinda, EIC Stiftelsen Eric Ericson internationella körcentrum, Ensemble Yria, Erik Linghede, Farhang föreningen, Fasching, Filmstadens kultur, Finlands kulturinstitut i Sverige, Finska kulturföreningen i Sverige (Uusi teatteri), Folkets bio Stockholm (Biografen Zita), **Folkoperan**, For those who know, Funkisglädje, Fylkingen upa, Färgfabriken, Förenade förorter, Föreningen för Judisk kultur i Sverige, Föreningen Kontempel, **Föreningsarkiven i Stockholms län**, Författarcentrum öst, Galleri Nos, **Grafikens Hus**, Grafiska sällskapet, Gyllene draken, Historieberättarna, Hobby och leksaksmuseum, House of Producers, Huddinge jazzförening, ID:1 Galleri, Ida Rödén, Illustratörcentrum, Impra, Index - the Swedish contemporary Art foundation, Intercult Productions, Interim kultur, Albukhari, Jazz i Stockholms län, Johanssons pelargoner och dans, Judiska församlingen i Stockholm, Judiska museet i Stockholm, Järna festival academy, K. A. Almgren sidenväveri, Kammarmusikens Vänner, Kamraterna, Klara Mossberg, Kolko Ink., Kompani Giraff, Konsthall C, Konsthantverkscentrum, Konstnärernas kollektivverkstads serviceaktiebolag (KKV), Konstnärscentrum öst, Konsulentnheten Dans **Region Stockholm**, Konsulentnheten Musik **Region Stockholm**, Kroppens hus, Kullsta Friluftsteater, Kulturföreningen Plattform, Kulturhuset i Ytterjärna, Kulturhuset Stadsteatern, Live Art Collective Melo, Magma dans, Minna Krook Dans, Mittipricksteatern, Moderna dansteatern Skeppsholmen, Moment teater, Monsters of Film, Motorfabriken Pythagoras, Musikcentrum öst, Musikföreningen Fools Gold, Musikkraketen, Mångkulturellt centrum, Niklas Hellberg, Nordiska konstförbundet - Svenska sektionen, Ny Scenkonst i Stockholm, O/Modernt, Ocean, **Oktobersteatern**, Open House Stockholm, Organspace Stockholm, Orienteatern, Pantomimteatern, Parken (Marabouparken), Playhouse teater Stockholm, Ragnar Levi, **Regionbiblioteket Region Stockholm**, Rere, Riksförbundet för folkmusik & dans (RföD), Riksteatern Stockholms län, Robin Jonsson, Rodrick musik, Roslagsteatern, Råserbyrån, Saman Alias, Sameföreningen i Stockholm, Scensverige, Selam, SITE, Skärgårdsmuseet, Sound of Stockholm, SqCircle, SRF Stockholm Gotland, Stockholm Early Music Festival, Stockholm fringe fest, Stockholm International Jazz & Blues Festival, Stockholm sangeet, Stockholms filmfestival, Stockholms Folkhögskola, Stockholms Konserthusstiftelse, Stockholms Kvinnohistoriska, Stockholms litteraturmessa, Stockholms läns bildningsförbund, Stockholms läns blåsarsymfoniker, Stockholms läns bygdegårdsdistrikt, Stockholms läns hembygdsförbund, Stockholms läns hemslojdsförening, **Stockholms läns museum Region Stockholm**, Stockholms musikteaterensemble, Stockholms saxofonkvartett, Stockholms Stadsmuseum, Streetstar, Strindbergs intima teater, Studio 53, Supermarket Art Fair, Svenska barnboksintitutet, Svenska P.E.N., Sveriges film- och videoförbund, Sveriges filmförbund, Säftesten produktion, Teater De vill, Teater Fredag, Teater föreningen Slåva, Teater Giljotin, Teater Kung och droctning, Teater Schahrazad, Teater Tre Stockholm, Teatercentrum, Teatergruppen Pero, Teaterstudio Lederman, Tempo dokumentärfestival, Tensta konsthall, Tove Jonstojl, Thanatosis, Transit kulturinkubator, Turning Tables Sweden, Turteatern, Ulriksdals slottsteater, Unga Klaras vänner, Urban Company (Gula villan), Framework Dancing Art, Virpi Pahkinen Dance Company, Väsby konsthalls vänner, Weld, Zebradans, Örjan Andersson Dans, Översättarcentrum.

[Kulturhuset Stadsteatern, Stockholms stadsmuseum, Stiftelsen Stockholms konserthus](#)

Region Stockholm menar att hänvisningen till historiska nyckeltal inte kan vara ingångsvärdet för Regionens i modellen. Av de statliga medlen till regional verksamhet – kultursamverksansmedlen - på ca 1,7 mdkr är ca 109,4 mnkr destinerade Stockholms län, det vill säga ca 6 procent samtidigt som över 25 procent av landets befolkning är bosatta i länet. I länet finns merparten av de nationella institutionerna men dessa har inget renodlat regionalt uppdrag. Det fria kulturlivet som Regionens stödjer, ofta tillsammans med Stockholms stad och Statens kulturråd, turnerar nationellt utan att de mottagande regionerna på samma sätt finansierar produktionskostnader. Både Regionens och

Stockholms stad subventionerar därutöver dessa gruppers föreställningar i bland annat skolor. Stockholms konserthus är den enda regionalt ensidigt finansierade scenkonstinstitutionen i Sverige – till visso som följd av ett avtal daterat från början av 1990-talet. Att i en omprövning av modellen inte värdera dessa förhållanden annat än som historiska nyckeltal är snarare att befästa Regionens och Stockholms län särställning än att skapa en enhetlig nationell struktur.

Av betänkandet framgår att kultursamverkansmodellen utvecklats under de tio år den existerat. Bland annat har Västra Götaland växlat in närmare 10 nya verksamheter i modellen och liknande överväganden menar Region Stockholm behöver gälla även inför dess eventuella inträde. Region Stockholm menar att Stockholms konserthus i likhet med andra scenkonstinstitutioner behöver medfinansieras av staten med motsvarande ca 30 procent. Detsamma bör även gälla för Stockholms läns blåsarsymfoniker. Därutöver behöver ytterligare verksamheter växlas in. Exempel på det senare kan vara Stockholms filmfestival, Teater Pero, Teater Tre och Orienteatern, Almgrens Sidenväveri, Tensta konsthall och Marabou konsthall. Därutöver behöver analysen även omfatta fria institutioner som är flerpartsfinansierade men där den statliga finansieringen sker via statsbudgeten – som Judiska museet, Unga Klara och Dansens Hus. Exempelen enligt ovan skulle innebära att Stockholms läns del av kultursamverkansmedlen skulle vara mer i paritet med dess storlek. Som en jämförelse kan nämnas att Stockholms läns statliga medfinansiering motsvarar mindre än hälften av den medfinansiering som Region Skåne och i absoluta tal ligger närmare Region Västerbotten.

Region Stockholms ambitioner inom kulturområdet är långsiktiga och har under den senaste 10 års perioden ökat med över 32 procent. Mätt per invånare ligger dock Regionens utgifter dock fortfarande lägst i landet.

10. 1 Vad krävs för ökad delaktighet?

Region Stockholm delar utredningens analys av hur kulturen utifrån sina egna förutsättningar kan ha stor betydelse inom andra politikområden och att den inte underordnas andra samhällseliga värden. Att det främst är i kommuner dessa värden tar sitt uttryck är naturligtvis korrekt men den samverkan mellan myndigheter och sektorer som den förutsätter behöver understödjas även på statlig nivå. Som den redan omnämnda rapporten Väv av vanor påvisar behövs ett nytt fokus vad gäller statistik kring barn och ungas deltagande i Sverige i likhet med det som redan görs i våra nordiska grannländer.

10.2 Gestaltad livsmiljö

Förslag: Se över de så kallade skönhetsparagraferna i plan- och bygglagen för att tydliggöra värdet av estetiska perspektiv i stadsplaneringen. I sammanhanget bör även regleringen av den så kallade enprocentsregeln uppmärksammas och det bör belysas hur användandet av kommunala arkitekturpolicier kan främjas.

Region Stockholm instämmer att området gestaltad livsmiljö är centralt och att samhällsplaneringen behöver bli bättre på att integrera dessa perspektiv generellt.

Region Stockholm har under senare år arbetat framgångsrikt med gestaltning av vårdmiljöer och även med kollektivtrafikmiljöer, liksom med utveckling av det digitala Stockholms läns museum som skapar tillgång till och synliggör länets rika kulturarv. Till området gestaltad livsmiljö kopplar naturligtvis Region Stockholms stödgivning på kulturområdet, liksom det arbete med kulturkartor som genomförs i samarbete med länets kommuner efter modell från Stockholms stad.

Inom ramen för Regionens arbete med den regionala utvecklingsplanen (RUFS 2025) finns [Kulturstrategi för Stockholmsregionen | Kulturförvaltningen \(regionstockholm.se\)](#) om en bilaga. I denna lyfts frågan om konst, kultur och kulturarv kopplat till samhällsplanering som ett särskilt viktigt insatsområde.

10.3 Kulturinstitutionen skolan

Bedömning: Det är avgörande att det offentliga skolsystemet kan ge alla elever, oavsett bakgrund, en kvalificerad kulturell orientering. De estetiska ämnena bör i grundskolan och gymnasiet tillmätas större vikt.

Region Stockholm instämmer i utredningens bedömning att det offentliga skolsystemet kan ge alla elever, oavsett bakgrund, en kvalificerad kulturell orientering och att de estetiska ämnena och humaniora bör ges större vikt. Som exempel kan nämnas att Region Stockholms subventionsstöd tillsammans med Stockholms stads subventionsstöd bidrar till att ca 200 000 elever i Stockholms län får ta del av kvalitativ scenkonst, huvudsakligen under skoltid. I länet finns ett stort utbud av utbildningar inom samtliga konstområden från kulturskola, högre utbildning till fortbildning.

10.4 Kulturen och funktionshinderspolitiken

Förslag: Se över hur olika stöd- och regelsystem påverkar möjligheterna för personer med funktionshinder att vara verksamma som kulturskapare, även professionellt.

Region Stockholm instämmer i utredningens bedömning.

10.5 Andra frågor av betydelse

Region Stockholm instämmer i utredningens bedömning inte minst vad gäller den privata sfärens betydelse. Den bild som tecknas visar på betydelsen av privata finansiärer och privata kulturaktörer som i hög grad redan idag bidrar till ett levande kulturutbud. Här ägnas även den privata kulturkonsumtionen uppmärksamhet liksom den ideella sektorns insatser som inte nog kan understrykas.